TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. gruodžio 6 d.*

„Apeliacinis skundas — Konkurencija — Karteliai — EB 81 straipsnis ir EEE susitarimo 53 straipsnis — Belgijos tarptautinio perkraustymo paslaugų rinka — Kartelis, apimantis tris atskirus susitarimus — Vienas ir tęstinis pažeidimas — Įrodymų, kad vieno atskiro susitarimo dalyvis žinojo apie kitus atskirus susitarimus, nebuvimas — Komisijos sprendimo panaikinimas visiškai ar iš dalies — SESV 263 ir 264 straipsniai“

Byloje C-441/11 P

dėl 2011 m. rugpjūčio 25 d. pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Europos Komisija, atstovaujama A. Bouquet, S. Noë ir F. Ronkes Agerbeek, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

apeliantė,

dalyvaujant kitai proceso šaliai:

Verhuizingen Coppens NV, įsteigtai Bauterseme (Belgija), atstovaujamai *advocaten* J. Stuyck ir I. Buelens,

ieškovei pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro ketvirtosios kolegijos pirmininko pareigas einantis L. Bay Larsen, teisėjai J.-C. Bonichot, C. Toader, A. Prechal ir E. Jarašiūnas (pranešėjas),

generalinė advokatė J. Kokott,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

susipažinęs su 2012 m. gegužės 24 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

* Proceso kalba: olandų.

Sprendimą

1 Apeliaciniu skundu Europos Komisija prašo panaikinti 2011 m. birželio 16 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Verhuizingen Coppens prieš Komisiją* (T-210/08, Rink. p. II-3713, toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo šis teismas panaikino 2008 m. kovo 11 d. Komisijos sprendimo C(2008) 926 galutinis dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/38.543 – Tarptautinio perkraustymo paslaugos; toliau – ginčijamas sprendimas) 1 straipsnio i punktą ir 2 straipsnio k punktą.

Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

2 Iš skundžiamo sprendimo 3–7 punktų matyti, jog Komisija ginčijamame sprendime konstatavo, kad jo adresatės, tarp kurių yra ir *Verhuizingen Coppens NV* (toliau – *Coppens*), bent jau nuo 1984 m. iki 2003 m. dalyvavo kartelyje, sudarytame Belgijos tarptautinio perkraustymo paslaugų sektoriuje, nustatydamos kainas, pasidalydamos klientais ir manipuliuodamos kvietimo teikti pasiūlymus procedūra, arba yra už jį atsakingos, todėl padarė vieną ir tęstinį EB 81 straipsnio pažeidimą.

3 Pagal skundžiamo sprendimo 8 ir 9 punktus, pirma, su pažeidimu susijusios paslaugos apima fizinių asmenų ir įmonių ar viešųjų institucijų turto perkraustymą iš Belgijos arba į ją. Atsižvelgiant į tai, kad visų aptariamų tarptautinio perkraustymo bendrovių buveinės yra Belgijoje, ir į tai, kad kartelio veikla buvo vykdoma Belgijos teritorijoje, laikoma, kad kartelio geografinis centras buvo Belgijoje. Antra, šių tarptautinio perkraustymo paslaugų kartelio dalyvių bendrą apyvartą 2002 m. Komisija įvertino 41 milijonu eurų, o kartelyje dalyvavusių įmonių užimama bendra nagrinėjamo sektoriaus rinkos dalis buvo apie 50 %.

4 Pagal skundžiamo sprendimo 10 punktą Komisija ginčijamame sprendime nurodė, kad karteliu visų pirma siekta nustatyti ir išlaikyti dideles kainas ir pasidalyti rinką keliais būdais: sudarant susitarimus dėl kainų, susitarimus dėl rinkos pasidalijimo, nustačius netikrų sąmatų, vadinamų „tariamomis sąmatomis“, sistemą (toliau – susitarimas dėl tariamų sąmatų) ir susitarimus dėl finansinių kompensacijų už atmestus arba nepateiktus pasiūlymus, vadinamų „komisiniais mokesčiais“, sistemos (toliau – susitarimas dėl komisinių mokesčių).

5 Iš skundžiamo sprendimo 11 punkto matyti, kad ginčijamame sprendime Komisija nurodė, jog nuo 1984 m. iki XX a. paskutinio dešimtmečio pradžios kartelis veikė būtent raštu sudarytų susitarimų dėl kainų nustatymo pagrindu, tuo pačiu metu įvedus komisinių mokesčių praktiką ir tariamas sąmatas. Pagal tą patį Komisijos sprendimą, kaip nurodyta skundžiamame sprendime, komisinių mokesčių praktika turėjo būti suprantama kaip netiesioginis kainos už tarptautinio perkraustymo paslaugas Belgijoje nustatymas, nes kartelio narės vienos kitoms mokėdavo komisinius mokesčius už atmestus pasiūlymus ar jų nepateikimą ir nurodydavo fiktyvias paslaugas, o šiuos komisinius sumokėdavo, be kita ko, klientai.

6 Dėl tariamų sąmatų reikia pažymėti, kad iš skundžiamo sprendimo 12 ir 13 punktų matyti, jog ginčijamame sprendime Komisija pažymėjo, kad pateikdama tokias sąmatas perkraustymo bendrovė, kuri norėjo, kad su ja būtų pasirašyta sutartis, veikė taip, kad už perkraustymą mokantis klientas gautų kelias sąmatas. Šiuo tikslu ši bendrovė nurodydavo savo konkurentams bendrą kainą, kuria jie turėjo įvertinti numatomą perkraustymą ir kuri būdavo didesnė, nei siūloma minėtos bendrovės. Todėl tai buvo fiktyvios sąmatos, pateiktos bendrovių, kurios nesiekė perkraustyti. Komisija konstatavo, kad tokia praktika manipuliuojama kvietimo teikti pasiūlymus procedūra, o tai lemia, kad prašoma perkraustymo kaina yra didesnė, nei būtų buvusi konkurencijos sąlygomis.

7 Pagal skundžiamo sprendimo 14 punktą Komisija ginčijamame sprendime konstatavo, kad šie susitarimai buvo vykdomi iki 2003 m. ir kad šiais kompleksiniais veiksmais siekta to paties tikslo – nustatyti kainas, pasidalyti rinką ir taip iškraipyti konkurenciją.

8 Atsižvelgusi į šias aplinkybes, Komisija priėmė ginčijamą sprendimą, kurio 1 straipsnis suformuluotas taip:

„Šios įmonės pažeidė [EB] 81 straipsnio 1 dalį ir [1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimo (OL L 1, 1994, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 52 t., p. 3)] 53 straipsnio 1 dalį, nes tiesiogiai ir netiesiogiai nustatė kainas už tarptautinio perkraustymo paslaugas Belgijoje, pasidalijo šios rinkos dalį ir manipuliavo kvietimo teikti pasiūlymus procedūra per nurodytus laikotarpius:

<...>

i) [*Coppens*] – nuo 1992 m. spalio 13 d. iki 2003 m. liepos 29 d.;

<...>“

9 Todėl ginčijamo sprendimo 2 straipsnio k punkte Komisija skyrė *Coppens* 104 000 eurų baudą, apskaičiuotą remiantis metodais, nustatytais Pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gaires (OL C 210, 2006, p. 2; toliau – gairės).

Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

10 Pareiškimu, kurį Pirmosios instancijos teismo (dabar – Bendrojo Teismo) kanceliarija gavo 2008 m. birželio 4 d., *Coppens* pareiškė ieškinį, kuriuo prašė panaikinti ginčijamo sprendimo 1 ir 2 straipsnius tiek, kiek jie su ja susiję, o nepatenkinus šio reikalavimo – sumažinti jai skirtą baudą nustatant sumą, kuri atitiktų daugiausia 10 % ieškovės apyvartos tarptautinio perkraustymo paslaugų rinkoje.

11 Grįsdama savo ieškinį *Coppens* nurodė du esminius pagrindus, susijusius atitinkamai su EB 81 straipsnio 1 dalies ir 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [EB] 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 23 straipsnio 2 ir 3 dalių pažeidimu, ir papildomą pagrindą, kuriuo siekiama panaikinti arba sumažinti jai skirtą baudą.

12 Pirmąjį ieškinio pagrindą sudaro trys dalys. Jomis *Coppens* visų pirma neigia dalyvavusi kompleksiniame kartelyje; antra, ginčija savo dalyvavimo kartelyje trukmę ir, trečia, kaltina Komisiją tuo, kad ši nevertino jos dalyvavimo santykinės svarbos. Pirmoje dalyje *Coppens* visų pirma pabrėžė, kad ji buvo kaltinama tik tariamų sąmatų rengimu, be to, tvirtino, jog Komisija neįrodė, kad ji žinojo apie susitarimą dėl komisinių mokesčių. Todėl Komisija neturėjo pagrindo daryti išvados, kad ši bendrovė dalyvavo kompleksiniame kartelyje. Be to, *Coppens* tvirtino, kad susitarimu dėl tariamų sąmatų nebuvo siekiama apriboti konkurencijos ir nebuvo daromas toks poveikis.

13 Komisija manė, kad neturi didelės reikšmės tai, ar konkurenciją iškraipė tariamos sąmatos, ar komisiniai mokesčiai. Iš tiesų, šios institucijos teigimu, abiem atvejais kalbama apie konkurencijos iškraipymą, dėl kurio paprastai išauga kliento mokamos kainos, todėl įvairios kartelio formos gali būti laikomos vienu ir tęstiniu EB 81 straipsnio pažeidimu.

14 Skundžiamame sprendime Bendrasis Teismas priėmė *Coppens* nurodyto pirmojo ieškinio pagrindo pirmą dalį. Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 28-32 punktuose nusprendė:

„28 Kiek tai susiję su pirma šio ieškinio pagrindo dalimi, nustatyta, kad [*Coppens*] aktyvus dalyvavimas kartelyje apsiribojo tariamų sąmatų rengimu (žr. [ginčijamo sprendimo] 173 ir 296 konstatuojamąsias dalis). Iš tikrųjų, remiantis Komisijos išvadomis, *Coppens* yra vienintelė įmonė, kuri nėra susitarimo dėl komisinių mokesčių šalis.

29 Tačiau [*Coppens*] ginčija, kad dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą. Šiuo klausimu primintina, kad, remiantis teismų praktika, įmonė, dalyvavusi darant įvairialypį konkurencijos taisyklių pažeidimą savo veiksmais, kurie kyla iš susitarimo arba suderintų veiksmų, kurie yra antikonkurenciniai EB 81 straipsnio 1 dalyje nustatyta prasme ir kuriais siekiama prisidėti prie viso pažeidimo padarymo, sąvokų, taip pat gali būti atsakinga už kitų įmonių veiksmus darant tą patį pažeidimą per visą jos dalyvavimo laikotarpį, kai įrodoma, kad atitinkama įmonė žinojo apie kitų dalyvių neteisėtus veiksmus ar galėjo juos protingai numatyti ir yra pasirengusi priimti tokią riziką (1999 m. liepos 8 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni*, C-49/92 P, Rink. p. I-4125, 87 ir 203 punktai). Todėl tam, kad įmonė būtų laikoma atsakinga už vieną ir tęstinį pažeidimą, reikalaujama, kad ji žinotų (tai būtų įrodyta ar preziumuojama) apie kitų dalyvavusiųjų darant pažeidimą neteisėtus veiksmus.

30 Be to, pažymėtina, jog vien to, kad susitarimo, kurio šalis yra įmonė, ir [viso] kartelio tikslas yra toks pats, nepakanka, kad šią įmonę būtų galima laikyti dalyvavusia [visame] kartelyje. Jos dalyvavimas sudarant atitinkamą susitarimą gali būti prisijungimo prie to [viso] kartelio išraiška tik tuo atveju, jei įmonė, dalyvaudama sudarant susitarimą, žinojo ar turėjo žinoti, kad tai darydama prisijungė prie [viso] kartelio (2002 m. kovo 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Sigma Tecnologie prieš Komisiją*, T-28/99, Rink. p. II-1845, 45 punktas).

31 Tačiau reikia konstatuoti, kad Komisija neįrodė, jog būdama susitarimo dėl [tariamų sąmatų] šalimi [*Coppens*] žinojo apie kitų įmonių antikonkurencinius veiksmus, susijusius su komisiniais mokesčiais, ar kad galėjo juos protingai numatyti. Iš tikrųjų Komisija aiškiai pripažįsta, kad, kiek tai susiję su [*Coppens*] žinojimu apie kitų dalyvių neteisėtus veiksmus, [ginčijamas sprendimas] nėra grindžiamas konkrečiais įrodymais. Komisija tvirtina, kad [*Coppens*] neneigia žinojusi apie susitarimą dėl komisinių mokesčių ir nenurodžiusi, kiek ji buvo informuota apie kitų pažeidimo dalyvių elgesį. Tačiau [*Coppens*] visai neturi savo iniciatyva nurodyti, kiek ji buvo informuota apie kitų pažeidimo dalyvių elgesį, nes įrodinėjimo pareiga tenka Komisijai. Pirmiausia Komisija turi pateikti faktinės aplinkybės įrodymą, kad [*Coppens*] galėtų jį ginčyti. Be to, per posėdį Bendrojo Teismo prašymu [*Coppens*] aiškiai pabrėžė, kad nežinojo apie [susitarimą] dėl komisinių mokesčių. Todėl Komisija neįvykdė įrodinėjimo pareigos.

32 Šiomis aplinkybėmis Komisija negalėjo nuspręsti, kad [*Coppens*] dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą.“

15 Dėl pasekmių, kurias sukelia tokia išvada, reikia pažymėti, kad Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 33–35 punktuose nurodė, jog aplinkybė, kad ginčijamo sprendimo rezoliucinėje dalyje nepaminėta, jog pažeidimas yra vienas ir tęstinis, yra nesvarbi, be kita ko, įvertinant tai, kad akto rezoliucinė dalis neatsiejama nuo jo motyvuojamosios dalies ir kad iš ginčijamo sprendimo motyvų aiškiai matyti, jog Komisija *Coppens* laiko atsakinga už dalyvavimą darant tokį pažeidimą.

16 Remdamasis tuo Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 36 punkte padarė tokią išvadą:

„Todėl nors dalyvavimas tariamų sąmatų sistemoje savaime gali būti EB 81 straipsnio pažeidimas, už kurį galima skirti baudą, [ginčijamo sprendimo] 1 straipsnio i punktą ir 2 straipsnio k punktą reikia panaikinti, kaip to prašo [*Coppens*].“

17 Taigi skundžiamo sprendimo 37 punkte Bendrasis Teismas nurodė, kad nebereikia nagrinėti nei kitų *Coppens* pagrindžiant savo ieškinį nurodyto pirmojo pagrindo dalių, nei kitų jos nurodytų ieškinio pagrindų, todėl jis panaikino ginčijamo sprendimo 1 straipsnio i punktą ir 2 straipsnio k punktą.

Šalių reikalavimai

18 Pateikdama apeliacinį skundą Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą,

— atmesti ieškinį dėl panaikinimo arba – jei šis prašymas nebūtų patenkintas – panaikinti tik ginčijamo sprendimo 1 straipsnio i punktą tiek, kiek jame pripažįstama *Coppens* atsakomybė už susitarimą dėl komisinių mokesčių,

— nustatyti tinkamą baudos dydį ir

— priteisti iš *Coppens* bylinėjimosi išlaidas, susijusias su šiuo apeliaciniu skundu, ir tą bylinėjimosi Bendrajame Teisme išlaidų dalį, kurią Teisingumo Teismas pripažins tinkama.

19 *Coppens* Teisingumo Teismo prašo:

— atmesti apeliacinį skundą,

— nepatenkinus šio reikalavimo, jei Teisingumo Teismas visiškai ar iš dalies panaikintų skundžiamą sprendimą, sumažinti Komisijos skirtą baudą taip, kad ji atitiktų 10 % *Coppens* apyvartos atitinkamoje rinkoje, ir

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas, susijusias su procesu Bendrajame Teisme ir su šiuo apeliaciniu procesu.

Dėl apeliacinio skundo

20 Grįsdama apeliacinį skundą Komisija nurodo, kad Bendrasis Teismas pažeidė SESV 263 ir 264 straipsnius bei proporcingumo principą.

Šalių argumentai

21 Grįsdama savo apeliacinį skundą Komisija iš esmės tvirtina, kad, atsižvelgiant į skundžiamo sprendimo 36 punkte nurodytus motyvus, Bendrasis Teismas padarė klaidą, nes nepanaikino ginčijamo sprendimo tik iš dalies tiek, kiek jis susijęs su *Coppens*. Iš tiesų šioje byloje nebuvo įrodyta tik tai, kad ši bendrovė žinojo ar turėjo žinoti apie susitarimą dėl komisinių mokesčių. Todėl, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, sprendimo panaikinimas iš dalies galimas, jei nuostatos, kurias prašoma panaikinti, yra atskiriamos nuo kitų sprendimo nuostatų, o taip buvo nagrinėjamu atveju. Neproporcinga, jei Bendrasis Teismas panaikina visą sprendimą, kai negalima įrodyti tik vienos pažeidimo dalies.

22 Komisija primena, kad ginčijamame sprendime buvo pripažinta *Coppens* atsakomybė už vieną ir tęstinį pažeidimą, kurį nagrinėjamu laikotarpiu sudarė dvi atskiros aplinkybės, t. y. susitarimas dėl komisinių mokesčių ir susitarimas dėl tariamų sąmatų. Todėl Bendrasis Teismas būtų turėjęs pagrindą panaikinti visą minėtą sprendimą tiek, kiek jis susijęs su šia bendrove, tik jei būtų galėjęs konstatuoti, kad, be aplinkybės, jog pastaroji žinojo apie kitų įmonių antikonkurencinę veiklą, kiek tai susiję su komisiniais mokesčiais, arba galėjo tai pagrįstai numatyti, įrodymo nebuvimo, Komisija taip pat neįrodė, kad *Coppens* dalyvavo susitarime dėl tariamų sąmatų. Tačiau tokio dalyvavimo įrodymas ir tai, kad tai savaime yra EB 81 straipsnio pažeidimas, nekelia jokių abejonių, kaip, be kita ko, pripažino Bendrasis Teismas.

23 Todėl skundžiamas sprendimas prieštarauja teismų praktikai, pagal kurią Bendrasis Teismas negali panaikinti viso sprendimo, jei akivaizdžiai matyti, kad atitinkamu pagrindu, kurį jis laiko pagrįstu, galima pateisinti tik panaikinimą iš dalies. Tokia teismų praktika yra proporcingumo principo išraiška.

24 Be to, sprendimų, susijusių su karteliais, visiškas panaikinimas motyvuojant tuo, kad dalis pažeidimo nebuvo įrodyta, nesuderinamas su geru teisingumo vykdymu ir veiksmingu konkurencijos taisyklių taikymu, nes tai įpareigoja pakartoti procedūras, nebent būtų pripažinta, kad už įrodytą pažeidimo dalį įmonė lieka nenubausta. Be to, nėra akivaizdu, kad tokių procedūrų pakartojimas suderinamas su principu *non bis in idem*.

25 Galiausiai Komisija tvirtina, kad Teisingumo Teismas gali priimti galutinį sprendimą dėl ginčo. Reikšmingos aplinkybės neginčijamos, nes *Coppens* Bendrajame Teisme neginčijo savo 67 dalyvavimo atvejų įgyvendinant susitarimą dėl tariamų sąmatų, kaip konstatuota ir užfiksuota ginčijamame sprendime. Šiuo aspektu Komisija priduria, kad šis susitarimas turėjo antikonkurencinį tikslą ir pasekmes, ir pripažįsta, viena vertus, kad dėl 1994 ir 1995 m. nebuvo jokių įrodymų, jog *Coppens* dalyvavo įgyvendinant minėtą susitarimą, ir, kita vertus, kad bauda galėtų būti sumažinta, jei *Coppens* būtų laikoma atsakinga tik dėl pastarojo susitarimo.

26 Pateikdama pagrindinį reikalavimą *Coppens* tvirtina, kad apeliacinis skundas turi būti atmestas. Visų pirma nėra ginčijamo sprendimo elementų, kurie gali būti atskirti nuo kitų elementų, kaip tai suprantama pagal Teisingumo Teismo praktiką. Kadangi Komisija tame sprendime konstatavo kompleksinio kartelio, sudarančio vieną ir tęstinį EB 81 straipsnio pažeidimą, buvimą, Bendrasis teismas neišvengiamai turėjo priimti sprendimą dėl *Coppens* dalyvavimo tokiame kartelyje. Todėl jis nusprendė, kad vien to, jog susitarimo, kuriame įmonė dalyvavo, tikslas toks pats kaip ir viso kartelio, nepakanka tam, kad ši įmonė galėtų būti apkaltinta dėl dalyvavimo visame kartelyje. Tai nėra laikytina „pažeidimo dalimi“.

27 Antra, minėta teismų praktika leidžia iš dalies panaikinti sprendimą, tik jei toks panaikinimas iš dalies nepakeičia to sprendimo esmės. Tačiau šiuo atveju Bendrajame Teisme buvo ginčijamas pažeidimo, kuriuo kaltinama *Coppens*, kvalifikavimas, taigi pati ginčijamo sprendimo esmė jos atžvilgiu. Viso sprendimo panaikinimas tiek, kiek jis susijęs su *Coppens*, yra šios bendrovės dalyvavimo darant visus pagrindinius veiksmus, kurie leidžia konstatuoti vieno ir tęstinio pažeidimo buvimą, įrodymo nebuvimo pasekmė.

28 Bet kuriuo atveju Bendrasis Teismas negalėjo apsiriboti ginčijamo sprendimo panaikinimu iš dalies. Vien baudos dydžio pakeitimu *Coppens* nebūtų užtikrinta pakankama teisinė apsauga. Iš tiesų tokiu atveju jos nubaudimas būtų ir toliau grindžiamas visomis pažeidimo aplinkybėmis, nors laikoma, kad iš tikrųjų jos atžvilgiu buvo įrodyta tik viena iš jų.

29 Trečia, viena vertus, tai, kad skundžiamu teismo sprendimu panaikintas visas sprendimas, neprieštarauja teismų praktikai, įtvirtintai 2008 m. gruodžio 11 d. Sprendime *Komisija prieš Département du Loiret* (C-295/07 P, Rink. p. I-9363). Nagrinėjamu atveju patenkintas ieškinio pagrindas buvo nukreiptas prieš bendrą ginčijamo sprendimo vardiklį, t. y. kaltinimą, susijusį su kompleksiniu karteliu. Todėl viso šio Komisijos sprendimo panaikinimas neviršija pateikto ieškinio pagrindo. Kita vertus, argumentas, susijęs su gero teisingumo vykdymu ir veiksmingu konkurencijos taisyklių įgyvendinimu, negali būti priimtas. Taikant teisėtumo principą galima nubausti įmonę, tik jei įrodyta, kad ji padarė pažeidimą, kuriuo kaltinama. Kadangi šiame sprendime konstatuotas pažeidimas yra kompleksinis kartelis, t. y. pažeidimas iš kelių sudėtinių dalių, iš kurių kiekviena yra esminė konstatuojant šį pažeidimą, Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, kad Komisija neginčijamai neįrodė, jog *Coppens* dalyvavo skirtinguose esminiuose šio pažeidimo epizoduose, todėl negalima pagrįstai teigti, kad ši įmonė dalyvavo minėtame kompleksiniame kartelyje.

30 Nepatenkinus pagrindinio reikalavimo, *Coppens* prašo Teisingumo Teismo panaikinti baudą arba bent jau sumažinti taip, kad ji neviršytų 10 % *Coppens* apyvartos Belgijos tarptautinio perkraustymo paslaugų rinkoje. Be to, jei Teisingumo Teismas panaikintų skundžiamą sprendimą, bet nepanaikintų ginčijamo sprendimo tiek, kiek jis susijęs su *Coppens*, ši prašo Teisingumo Teismo sumažinti jai skirtos baudos dydį naudojantis savo neribota kompetencija. Grįsdama savo reikalavimus, *Coppens* nurodo du pagrindus.

31 Pirma, *Coppens* tvirtina, kad pagrindinis baudos dydis buvo nustatytas klaidingai, nes Komisija atskirai nevertino kartelio dalyvių, nors privalėjo atsižvelgti į jų atitinkamus vaidmenis jame. Todėl ši bendrovė padarė ne tokį sunkų pažeidimą, nei nustatė Komisija jos atžvilgiu, atsižvelgiant, be kita ko, į ribotą jos vaidmenį ir dalyvavimą nagrinėjamame kartelyje, į jos rinkos dalį, kuri sudaro tik 0,04 % atitinkamos rinkos, ir į bendrą apyvartą, kuri yra gerokai mažesnė nei kitų pažeidimo dalyvių. Todėl Komisija šios bendrovės atveju negalėjo remtis 17 % pardavimų vertės kaip atskaitos tašku apskaičiuojant baudą, kaip visų šių kitų dalyvių atveju. Be to, *Coppens* įrodė, kad pažeidimo, kuriuo ji gali būti kaltinama, maksimali trukmė yra 7 metai, bet ne 10 metų ir 9 mėnesiai. Taip pat pagrindinis baudos dydis turėjo būti sumažintas taikant gairių 27–35 punktus. Šiuo aspektu *Coppens*, be kita ko, tvirtina, kad pateikė įrodymų, patvirtinančių jos negalėjimą sumokėti baudos ir realią bankroto grėsmę.

32 Antra, *Coppens* tvirtina, kad bauda nustatyta akivaizdžiai pažeidžiant proporcingumo principą, nes siekė 10 % jos bendros apyvartos ir sudarė beveik 200 % pardavimų, į kuriuos buvo atsižvelgta, vertės. Pagal teismų praktiką Komisija turėjo atsižvelgti į tai, kad *Coppens* apyvarta, kiek tai susiję su veikla dalyvaujant kartelyje, sudarė tik apie 3,2 % jos bendros apyvartos.

33 Galiausiai *Coppens* prašo Teisingumo Teismo prireikus priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas remiantis Teisingumo Teismo procedūros reglamento 69 straipsnio 3 dalies antra pastraipa, t. y. nuostata, kuri nuo šiol įtvirtinta šio reglamento 139 straipsnyje.

Teisingumo Teismo vertinimas

34 Akivaizdu, kad Bendrasis Teismas, skundžiamo sprendimo 36 punkte konstatavęs, kad *Coppens* dalyvavimas susitarime dėl tariamų sąmatų pats savaime gali būti EB 81 straipsnio pažeidimas, už kurį galima skirti baudą, vis dėlto nusprendė, kad reikia panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio i punktą ir 2 straipsnio k punktą. Grįsdama apeliacinį skundą Komisija ginčija Bendrojo Teismo atliktą viso šio sprendimo panaikinimą tiek, kiek jis susijęs su *Coppens*.

35 Reikia priminti, kad, remiantis SESV 254 straipsnio šešta pastraipa ir 264 straipsnio pirma pastraipa, jei ieškinys, pareikštas pagal SESV 263 straipsnį, yra pagrįstas, Bendrasis Teismas ginčijamą aktą paskelbia negaliojančiu.

36 Tačiau, kaip savo išvados 25 punkte nurodė generalinė advokatė, SESV 264 straipsnio pirmą pastraipą reikia aiškinti taip, kad ieškinyje dėl panaikinimo ginčijamas aktas naikintinas tiek, kiek ieškinys yra pagrįstas.

37 Šiuo aspektu Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad vien dėl to, kad Bendrasis Teismas ieškovo pateiktą pagrindą ieškiniui dėl panaikinimo pagrįsti pripažįsta pagrįstu, jis negali automatiškai panaikinti viso ginčijamo teisės akto. Iš tikrųjų visas aktas negali būti panaikinamas, jei akivaizdžiai matyti, kad atitinkamu pagrindu, susijusiu tik su konkrečiu ginčijamo teisės akto aspektu, galima pagrįsti tik panaikinimą iš dalies (minėto Sprendimo *Komisija prieš Département du Loiret* 104 punktas).

38 Tačiau Sąjungos teisės aktą panaikinti iš dalies galima, tik jei prašomas panaikinti dalis įmanoma atskirti nuo viso akto. Šis reikalavimas netenkinamas, jei aktą panaikinus iš dalies būtų pakeista jo esmė, o tai turi būti vertinama remiantis objektyviais, bet ne subjektyviais kriterijais, susijusiais su

valdžios institucijos, priėmusios nagrinėjamą aktą, politine valia (šiuo klausimu žr. 2005 m. gegužės 24 d. Sprendimo *Prancūzija prieš Parlamentą ir Tarybą*, C-244/03, Rink. p. I-4021, 12–14 punktus ir minėto Sprendimo *Komisija prieš Département du Loiret* 105 ir 106 punktus).

39 Remiantis tuo darytina išvada, kad šiuo atveju Bendrasis Teismas, remdamasis SESV 264 straipsnio pirma pastraipa, galėjo pagrįstai panaikinti visą ginčijamą sprendimą tiek, kiek jis susijęs su *Coppens*, tik jei dėl panaikinimo iš dalies būtų pakeista jo esmė, o tai reikia patikrinti.

40 Šiuo klausimu reikia visų pirma priminti, kad ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje numatyta, jog *Coppens* ir kitos įmonės pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį ir Europos ekonominės erdvės susitarimo 53 straipsnio 1 dalį, nes tiesiogiai ir netiesiogiai nustatė kainas už tarptautinio perkraustymo paslaugas Belgijoje, pasidalijo šios rinkos dalį ir manipuliavo kvietimo teikti pasiūlymus procedūra laikotarpiu nuo 1992 m. spalio 13 d. iki 2003 m. liepos 29 d. Tačiau Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo, pirma, 35 punkte konstatavo, kad Komisija *Coppens* laiko atsakinga už dalyvavimą darant vieną ir tęstinį pažeidimą, ir, antra, to paties sprendimo 28 ir 36 punktuose neatmetė galimybės, kad vien susitarimas dėl tariamų sąmatų, kuriame *Coppens* neginčija dalyvavusi, gali prieštarauti EB 81 straipsniui.

41 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką EB 81 straipsnio 1 dalis gali būti pažeista ne tik atskiru veiksmu, bet ir keliais veiksmais arba tęstine veika, nors viena ar kelios šių kelių veiksmų ar tęstinio elgesio sudedamosios dalys taip pat galėtų būti pripažintos atskiru minėtos nuostatos pažeidimu. Jei įvairiais veiksmais vykdomas „bendras planas“, nes siekiama vieno tikslo – iškreipti konkurenciją bendrojoje rinkoje, Komisija turi teisę priskirti atsakomybę už tokius veiksmus, atsižvelgdama į dalyvavimą darant pažeidimą, vertinamą bendrai (minėto Sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 81 punktas ir 2004 m. sausio 7 d. Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją*, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 258 punktas).

42 Įmonė, dalyvavusi darant tokį vieną kompleksinį pažeidimą savo veiksmais, priskirtinais susitarimui ar suderintiems veiksmams, turintiems antikonkurencinį tikslą, kaip tai suprantama pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, ir kuriais siekiama prisidėti prie bendro pažeidimo darymo, taip pat gali būti atsakinga už kitų įmonių veiksmus darant tą patį pažeidimą už visą jos dalyvavimo laikotarpį. Taip yra tuo atveju, kai įrodoma, kad minėta įmonė ketino savo elgesiu prisidėti prie visų dalyvių siektų bendrų tikslų ir kad žinojo apie tikrąjį kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotą ar praktiškai įgyvendintą elgesį, ar kad galėjo protingai jį numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką (minėto Sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 87 ir 203 punktai ir minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 83 punktas).

43 Todėl įmonė gali būti tiesiogiai atlikusi visus vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančius antikonkurencinius veiksmus, o tokiu atveju Komisija turi teisę jai priskirti atsakomybę už visus veiksmus, todėl ir už visą minėtą pažeidimą. Įmonė taip pat gali būti tiesiogiai atlikusi tik kelis vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančius antikonkurencinius veiksmus, tačiau ji žinojo apie visus numatytus ar įgyvendintus kitų kartelio dalyvių neteisėtus veiksmus siekiant tų pačių tikslų arba galėjo protingai juos numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką. Tokiu atveju Komisija taip pat turi teisę šiai įmonei priskirti atsakomybę už visą antikonkurencinį elgesį, sudarantį tokį pažeidimą, todėl ir už visą pažeidimą.

44 Tačiau jei įmonė tiesiogiai atliko vieną ir tęstinį pažeidimą sudarantį vieną ar kelis antikonkurencinius veiksmus, bet nebuvo įrodyta, kad savo elgesiu ketino prisidėti prie visų bendrų kitų kartelio dalyvių siekiamų tikslų ir kad žinojo apie tikrąjį kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotą ar praktiškai įgyvendintą elgesį, ar kad ji galėjo protingai jį numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką, Komisija turi teisę priskirti jai atsakomybę tik už tuos veiksmus, kuriuos darant ji tiesiogiai dalyvavo, ir už kitų dalyvių numatytus ar įgyvendintus veiksmus siekiant tų pačių tikslų, kurių ji siekė ir dėl kurių buvo įrodyta, kad ji žinojo apie juos arba galėjo protingai numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką.

45 Tačiau dėl to ši įmonė neturėtų būti atleista nuo atsakomybės už veiksmus, kuriuos darant ji neginčijamai dalyvavo arba už kuriuos gali iš tikrųjų būti laikoma atsakinga. Iš tiesų tai, kad įmonė nedalyvavo atliekant visus kartelio veiksmus arba kad jos vaidmuo atliekant tuos veiksmus buvo nereikšmingas, nėra svarbu nustatant jos įvykdyto pažeidimo buvimą, nes reikia atsižvelgti į šias aplinkybes tik vertinant pažeidimo sunkumą ir prireikus nustatant baudos dydį (minėto Sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 90 punktas ir minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 86 punktas).

46 Tačiau taip padalyti Komisijos sprendimą, kuriuo visas kartelis kvalifikuojamas kaip vienas ir tęstinis pažeidimas, galima tik jei, pirma, minėta įmonė per administracinę procedūrą galėjo suprasti, kad ji buvo kaltinama ir dėl kiekvieno jį sudarančio veiksmo, todėl galėjo gintis šiuo aspektu, ir jei, antra, minėtas sprendimas šiuo aspektu yra pakankamai aiškus.

47 Iš to išplaukia, kad kai tenkinamos ankstesniame šio sprendimo punkte skelbiamos sąlygos, jei Sąjungos teismas konstatuoja, kad Komisija nepakankamai teisiškai įrodė, jog įmonė, dalyvaudama viename iš vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančių antikonkurencinių veiksmų, žinojo apie kitų kartelio dalyvių antikonkurencinius veiksmus siekiant tų pačių tikslų arba galėjo juos protingai numatyti ir prisiimti riziką, iš to kyla vienintelė pasekmė, kad šiai įmonei negali būti priskirta atsakomybė už šiuos kitus veiksmus, todėl ir už visą vieną ir tęstinį pažeidimą, ir kad vien dėl to skundžiamas sprendimas turi būti laikomas nepagrįstu.

48 Šioje byloje iš skundžiamo sprendimo 10–12 punktų matyti, kad ginčijamame sprendime Komisija nurodė, jog nagrinėjamas kartelis pasireiškė trimis formomis, t. y. susitarimu dėl kainų, susitarimu dėl tariamų sąmatų ir susitarimu dėl komisinių mokesčių, ir kad ji manė, jog pastarasis susitarimas turėjo būti laikomas netiesioginiu Belgijos tarptautinio perkraustymo paslaugų kainos nustatymu, o susitarimu dėl tariamų sąmatų buvo manipuliuojama kvietimo teikti pasiūlymus procedūra, todėl pasiūlymuose sąmoningai nurodytos didesnės kainos, nei jos būtų konkurencijos sąlygomis. Be to, Bendrasis Teismas to paties sprendimo 28 punkte nurodė, kad pagal ginčijamą sprendimą aktyvus *Coppens* dalyvavimas kartelyje apsiribojo susitarimu dėl tariamų sąmatų ir kad ši bendrovė nedalyvavo susitarime dėl komisinių mokesčių.

49 Iš Bendrojo Teismo bylos medžiagos ir skundžiamo sprendimo 25 punkto taip pat matyti, pirma, jog *Coppens* galėjo suprasti, kad jai bus priskirta atsakomybė už nagrinėjamą vieną ir tęstinį pažeidimą, taip pat, kad ji bus kaltinama dėl dalyvavimo susitarime dėl tariamų sąmatų, todėl ji turėjo galimybę gintis šiuo aspektu ir, antra, kad ginčijamas sprendimas šiuo klausimu yra pakankamai aiškus.

50 Be to, kadangi dėl Sąjungos teismo konstatavimo, kad Komisija pakankamai teisiškai neįrodė, jog įmonė, dalyvaudama darant vieną iš antikonkurencinių veiksmų, sudarančių vieną ir tęstinį pažeidimą, žinojo apie kitų kartelio dalyvių kitus antikonkurencinius veiksmus siekiant tų pačių tikslų arba galėjo juos protingai numatyti ir prisiimti riziką, remiantis šio sprendimo 45 punkte priminta teismų praktika, minėta įmonė negali būti atleista nuo atsakomybės už veiksmų dalį, dėl kurios buvo įrodyta, kad ji dalyvavo, arba dėl kurios neginčijama, kad ji gali būti laikoma atsakinga, Sąjungos teismas turi apsiriboti dalies skundžiamo sprendimo panaikinimu.

51 Iš tiesų, kadangi pats Komisijos sprendimo, kuriuo nustatytas įmonės dalyvavimas kartelyje taip pažeidžiant EB 81 straipsnį, tikslas yra nustatyti vieną ar kelis tokį pažeidimą sudarančius veiksmus, toks panaikinimas iš dalies negali pakeisti tokio sprendimo esmės.

52 Esant šioms sąlygoms, panaikindamas visą ginčijamą sprendimą, tačiau nekvestionuodamas nei *Coppens* dalyvavimo susitarime dėl tariamų sąmatų, nei šio susitarimo antikonkurencinio pobūdžio, Bendrasis Teismas savo sprendime padarė teisės klaidą.

53 Galiausiai, kadangi iš to, kas išdėstyta, išplaukia, kad esant šios bylos aplinkybėms Bendrasis Teismas prireikus turėjo pagrindą panaikinti ginčijamą sprendimą tiek, kiek jis susijęs su *Coppens*, tik iš dalies, ši bendrovė, siekdama pateisinti viso šio sprendimo panaikinimą, atliktą Bendrojo Teismo, negali pagrįstai tvirtinti, kad vien sumažinus jai paskirtos baudos dydį būtų užtikrinta nepakankama teisinė apsauga.

54 Todėl iš viso to išplaukia, kad nusprendęs panaikinti visą ginčijamą sprendimą tiek, kiek jis susijęs su *Coppens*, nors jos dalyvavimo susitarime dėl tariamų sąmatų ir aplinkybės, kad toks dalyvavimas savaime gali būti EB 81 straipsnio pažeidimas, jis nekvestionavo, Bendrasis Teismas pažeidė SESV 264 straipsnio pirmą pastraipą. Todėl, kadangi Komisijos nurodytas apeliacinio skundo pagrindas yra pagrįstas, reikia patenkinti apeliacinį skundą ir panaikinti skundžiamą sprendimą.

Dėl ieškinio Bendrajame Teisme

55 Pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmos pastraipos antrą sakinį, jei apeliacinis skundas pagrįstas, Teisingumo Teismas, panaikindamas Bendrojo Teismo sprendimą, gali pats paskelbti galutinį sprendimą, jei toje bylos stadijoje tai galima daryti. Teisingumo Teismas mano, kad taip yra nagrinėjamu atveju.

56 Kaip matyti iš šio sprendimo 11 ir 12 punktų, *Coppens* Bendrajame Teisme nurodė du esminius ieškinio pagrindus, susijusius atitinkamai su EB 81 straipsnio 1 dalies ir Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 bei 3 dalių pažeidimu, ir papildomą pagrindą, kuriuo prašoma panaikinti arba sumažinti jai skirtą baudą. Pirmąjį ieškinio pagrindą sudaro trys dalys, kuriomis *Coppens* ginčija dalyvavusi kompleksiniame kartelyje, savo dalyvavimo kartelyje trukmę ir kaltina Komisiją dėl to, kad ši neįvertino tokio dalyvavimo santykinės reikšmės.

Dėl ieškinio pirmojo pagrindo pirmos dalies

57 *Coppens* iš esmės tvirtina, jog Komisija klaidingai nusprendė, kad ji dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą. Komisija neįrodė, kad ši bendrovė žinojo apie susitarimą dėl komisinių mokesčių. Be to, pastaroji tvirtina, kad susitarimas dėl tariamų sąmatų neturėjo konkurenciją ribojančio tikslo ar pasekmių ir kad bet kuriuo atveju, viena vertus, tai turėjo tik nežymų poveikį rinkai ir, kita vertus, ji jame dalyvavo tik labai ribotai.

58 Komisija tvirtina, kad šie argumentai nepagrįsti.

59 Visų pirma reikia pažymėti, kad *Coppens* iš esmės ginčija Komisijos galimybę jai priskirti atsakomybę už vieną ir tęstinį pažeidimą, nes jos dalyvavimas viename iš dviejų šį pažeidimą sudarančių susitarimų nebuvo įrodytas laikantis teismų praktikoje įtvirtintų reikalavimų.

60 Šiuo aspektu reikia priminti, kad pagal šio sprendimo 42 punkte nurodytą teismų praktiką Komisija, norėdama nustatyti įmonės dalyvavimą darant vieną pažeidimą, privalo įrodyti, kad ši įmonė ketino savo veiksmais prisidėti prie bendrų visų dalyvių siektų tikslų ir kad žinojo apie kitų įmonių siekiant tų pačių tikslų planuotus ar praktiškai įgyvendintus neteisėtus veiksmus, ar kad galėjo protingai juos numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką.

61 Šioje byloje neginčijama, kad vieną ir tęstinį pažeidimą, už kurį Komisija atsakinga laikė *Coppens*, laikotarpiu, kuriuo ši bendrovė kaltinama dalyvavusi nagrinėjamame kartelyje, sudaro du susitarimai. Tai, pirma, susitarimas dėl tariamų sąmatų, kurio įgyvendinimas aprašytas ginčijamo sprendimo 229-278 konstatuojamosiose dalyse ir kurio konkurenciją ribojantis pobūdis konkrečiai nurodytas jo 358-364 konstatuojamosiose dalyse. Antra, susitarimas dėl komisinių mokesčių, kurio įgyvendinimas aprašytas to paties sprendimo 161-228 konstatuojamosiose dalyse ir kurio konkurenciją ribojantis pobūdis konkrečiai nurodytas jo 351-357 konstatuojamosiose dalyse.

62 Kalbant apie susitarimą dėl tariamų sąmatų, reikia priminti, kad *Coppens* neginčija jame dalyvavusi. Be to, priešingai, nei ji tvirtina, negalima sutikti su tuo, kad šis susitarimas neturėjo nei antikonkurencinio tikslo, nei antikonkurencinio poveikio. Iš tiesų tokias sąmatas pateikiančios įmonės atsisako konkuruoti su jų prašančia perkraustymo įmone. Be to, pastaroji, prašanti savo konkurentų pateikti tokias sąmatas, žino, kad jos pasiūlymas nekonkuruos su konkurencingesniais pasiūlymais. Todėl perkraustymą atliekanti įmonė gali prašyti didesnės kainos, nei ji būtų konkurencijos sąlygomis, o taip kenkiama vartotojams.

63 Be to, kadangi, remiantis ginčijamo sprendimo 89 konstatuojamąja dalimi, bendra kartelyje dalyvavusių įmonių rinkos dalis sudarė apytiksliai 50 % Belgijos tarptautinių perkraustymo paslaugų rinkos, o to *Coppens* neginčija, negalima sutikti su tuo, kad šis susitarimas darė tik nežymų poveikį atitinkamai rinkai, todėl, remiantis Teisingumo Teismo praktika, gali būti netaikomas EB 81 straipsnio 1 dalyje numatytas draudimas (1969 m. liepos 9 d. Sprendimo *Völk*, 5/69, Rink. p. 295, 7 punktas ir 2006 m. lapkričio 23 d. Sprendimo *Asnef-Equifax ir Administración del Estado*, C-238/05, Rink. p. I-11125, 50 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

64 Dėl tariamo riboto *Coppens* dalyvavimo minėtame susitarime pakanka priminti, kad, remiantis tomis pačiomis EB 81 straipsnio 1 dalies nuostatomis, norint taikyti šioje nuostatoje skelbiamą draudimą reikia tik žinoti, ar susitarimo, kuriame įmonė dalyvavo kartu su kitomis įmonėmis, tikslas ir poveikis buvo riboti konkurenciją ir ar jis galėjo paveikti prekybą tarp valstybių narių. Todėl klausimas, ar individualus įmonės dalyvavimas tokiame susitarime, atsižvelgiant į jos užimamą nedidelę atitinkamos rinkos dalį, savaime gali riboti konkurenciją ar paveikti prekybą tarp valstybių narių, neturi reikšmės nustatant pažeidimo buvimą.

65 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad Komisija turėjo pagrindo laikyti *Coppens* atsakinga už dalyvavimą susitarime dėl tariamų sąmatų pažeidžiant EB 81 straipsnį.

66 Tačiau dėl susitarimo dėl komisinių mokesčių reikia pažymėti, kad ginčijamo sprendimo 296 konstatuojamoje dalyje Komisija konstatavo, jog *Coppens* nesusitarė dėl komisinių mokesčių su kitomis nagrinėjamo kartelio įmonėmis. Todėl Komisija būtų turėjusi pagrindą laikyti *Coppens* atsakinga už susitarimą dėl komisinių mokesčių, tik jei būtų įrodžiusi, kad ši bendrovė savo dalyvavimu susitarime dėl tariamų sąmatų ketino prisidėti prie bendrų tikslų, kurių siekė visos kitos kartelio dalyvės, ir kad ji žinojo apie jų vykdomą susitarimą dėl komisinių mokesčių, arba kad galėjo protingai jį numatyti ir buvo pasirengusi prisiimti riziką. Reikia konstatuoti, kad savo rašytinėse pastabose Komisija tvirtina galėjusi preziumuoti tokį *Coppens* žinojimą, be kita ko, atsižvelgdama į tai, kad pastaroji neneigia, jog buvo informuota apie susitarimą dėl komisinių mokesčių. Be to, ši institucija aiškiai pripažįsta, kad minėtas sprendimas šiuo aspektu negrindžiamas konkrečiais įrodymais.

67 Iš to išplaukia, kad Komisija neįvykdė reikalavimų dėl įrodinėjimo pareigos šioje srityje, todėl neįrodė, kad dalyvaudama susitarime dėl tariamų sąmatų *Coppens* žinojo apie kitų kartelyje dalyvaujančių įmonių įgyvendinamą susitarimą dėl komisinių mokesčių arba kad galėjo jį protingai numatyti. Šiomis aplinkybėmis Komisija negalėjo teisėtai laikyti *Coppens* atsakinga dėl pastarojo susitarimo ir jai priskirti atsakomybę už visus vieną ir tęstinį pažeidimą sudarančius veiksmus. Todėl, atsižvelgiant į tai, ieškinio pirmojo pagrindo pirma dalis, *Coppens* nurodyta grindžiant savo ieškinį, yra pagrįsta.

Dėl ieškinio pirmojo pagrindo antros dalies

68 *Coppens* šiuo aspektu tvirtina, kad nėra įrodymų apie jos dalyvavimą darant pažeidimą 1994 m. ir 1995 m. Todėl, jos teigimu, Komisija ginčijamo sprendimo 547 konstatuojamojoje dalyje ir 1 straipsnio i punkte klaidingai konstatavo, kad ši bendrovė dalyvavo darant nagrinėjamą pažeidimą 10 metų ir 9 mėnesius.

69 Komisija pripažįsta, kad už šiuos dvejus metus nėra įrodymų apie *Coppens* dalyvavimą įgyvendinant susitarimą dėl tariamų sąmatų. Tačiau ji mano, kad tai neturi reikšmės *Coppens* dalyvavimo šiame susitarime trukmei, nes įrodymų apie įmonės įgyvendinamą susitarimą atitinkamu laikotarpiu nebuvimas neleidžia daryti išvados apie šios įmonės įvykdyto pažeidimo per atitinkamą laikotarpį nebuvimą.

70 Šiuo aspektu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad dažniausiai konkurenciją pažeidžiančių veiksmų arba susitarimo egzistavimas turi būti numanomas iš tam tikrų sutapimų ir požymių, kurie, įvertinti kartu ir nesant kito nuoseklaus paaiškinimo, gali būti konkurencijos taisyklių pažeidimo įrodymas (minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 57 punktas ir 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied prieš Komisiją*, C-105/04 P, Rink. p. I-8725, 94 punktas).

71 Iš tokių požymių ir sutapimų, kai jie vertinami bendrai, galima nustatyti ne tik konkurenciją pažeidžiančių veiksmų ir susitarimų buvimą, bet ir tęstinių konkurenciją pažeidžiančių veiksmų trukmę ir pažeidžiant konkurencijos taisykles sudaryto susitarimo taikymo laikotarpį (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied prieš Komisiją* 95 ir 96 punktus).

72 Dėl įrodymų apie susitarimo buvimą atitinkamais laikotarpiais arba bent jau apie įmonės atliekamą jo įgyvendinimą atitinkamu laikotarpiu nebuvimo reikia priminti, jog tai, kad nebuvo pateikta įrodymų dėl konkrečių laikotarpių, netrukdo pripažinti, jog pažeidimas truko šiuos laikotarpius apimantį ilgesnį laiką, jei tokia išvada pagrindžiama objektyviais ir nuosekliais duomenimis. Kai pažeidimas trunka daugelį metų, tai, kad karteliniai veiksmai vykdomi įvairiais laikotarpiais, kuriuos gali skirti trumpesnis ar ilgesnis laiko tarpas, nedaro įtakos šio kartelinio susitarimo egzistavimui, jei įvairiais šį pažeidimą sudarančiais veiksmais siekiama vieno tikslo ir jie yra vieno ir tęstinio pažeidimo epizodai (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied prieš Komisiją* 97 ir 98 punktus).

73 Iš teismų praktikos taip pat išplaukia, kad numanomas pritarimas neteisėtai iniciatyvai, viešai neatsiribojant nuo jos turinio arba apie ją nepranešant viešojo administravimo institucijoms, skatina tęsti pažeidimą ir daromos kliūtys jį atskleisti. Toks bendrininkavimas yra pasyvus dalyvavimas darant pažeidimą, ir dėl to atitinkamai įmonei gali kilti atsakomybė (minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 84 punktas).

74 Be to, įmonė, tvirtinanti, kad nedalyvavo atliekant visus kartelio veiksmus arba kad jos dalis įgyvendinant veiksmus, buvo ribota, neturėtų būti atleista nuo atsakomybės, nes dėl šių aplinkybių negali būti kvestionuojama jos atsakomybė už pažeidimą. Iš tiesų į šias aplinkybes reikia atsižvelgti tik vertinant pažeidimo sunkumą ir prireikus nustatant baudos dydį (minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 86 punktas).

75 Todėl nagrinėjamu atveju, nors Komisija ir pripažįsta neįrodžiusi aktyvaus *Coppens* dalyvavimo susitarime dėl tariamų sąmatų 1994 ir 1995 m., vis dėlto, atsižvelgiant, pirma, į aplinkybės, įrodančios, kad šiuo laikotarpiu *Coppens* viešai atsiribojo nuo šio susitarimo turinio, be kita ko, raštu informuodama savo konkurentus apie jos ketinimą daugiau jame nedalyvauti, nebuvimą ir, antra, į daug įrodymų apie aktyvų *Coppens* dalyvavimą minėtame susitarime po šio laikotarpio, glaustai išdėstytų visų pirma ginčijamo sprendimo 280 konstatuojamojoje dalyje, kurių *Coppens* neginčija, Komisija turėjo pagrindą manyti, kad ši bendrovė gali būti laikoma atsakinga už nepertraukiamą dalyvavimą minėtame susitarime visą laikotarpį nuo 1992 m. spalio 13 d. iki 2003 m. liepos 29 d.

76 Todėl reikia atmesti ieškinio pirmojo pagrindo antrą dalį, kurią *Coppens* pateikė grįsdama savo ieškinį.

Dėl ieškinio pirmojo pagrindo trečios dalies

77 Dėl tariamai Komisijos neatlikto svarbos, susijusios su *Coppens* dalyvavimu susitarime dėl tariamų sąmatų, vertinimo pakanka pažymėti, kad, kaip nurodė generalinė advokatė savo išvados 55 punkte, nors šie argumentai gali būti reikšmingi nustatant šiai bendrovei skirtos baudos dydį remiantis šio sprendimo 74 punkte priminta teismų praktika, jie neturi reikšmės, todėl turi būti atmesti kaip netinkami tiek, kiek, kaip šiuo atveju, jais siekiama ginčyti EB 81 straipsnio pažeidimo buvimą.

78 Atsižvelgiant į visa tai, kad išdėstyta, darytina išvada: kadangi ieškinio pirmojo pagrindo pirma dalis yra iš dalies pagrįsta, nes Komisija nenustatė *Coppens* atsakomybės darant vieną ir tęstinį pažeidimą, išskyrus susitarimą dėl tariamų sąmatų, reikia panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnio i punktą tiek, kiek šia nuostata Komisija, neapsiribodama *Coppens* dalyvavimo susitarime dėl tariamų sąmatų laikotarpiu nuo 1992 m. spalio 13 d. iki 2003 m. liepos 29 d. konstatavimu, laiko šią bendrovę atsakinga už susitarimą dėl komisinių mokesčių ir priskiria jai atsakomybę už vieną ir tęstinį pažeidimą, ir nereikia nagrinėti kitų *Coppens* nurodytų pagrindų.

Dėl baudos

79 Galiausiai reikia priminti, pirma, kad dėl skundžiamo sprendimo panaikinimo ir, remiantis Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsniu, Teisingumo Teismas turi neribotą jurisdikciją, kaip tai suprantama pagal SESV 261 straipsnį (pagal analogiją žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Anic Partecipazioni* 218 punktą).

80 Antra, nors Teisingumo Teismas, įgyvendindamas savo neribotą jurisdikciją šioje srityje, turi pats įvertinti bylos aplinkybes ir nagrinėjamo pažeidimo rūšį tam, kad nustatytų baudos dydį (1983 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin prieš Komisiją*, 322/81, Rink. p. 3461, 111 punktas), naudojimasis neribota jurisdikcija negali nulemti įmonių, dalyvavusių EB 81 straipsnio 1 daliai prieštaraujančiame susitarime ar atliekant šiai nuostatai prieštaraujančius suderintus veiksmus, diskriminacijos nustatant skiriamų baudų dydį. Todėl orientyrais, kurie gali būti nustatyti gairėse, paprastai gali vadovautis Sąjungos teismai įgyvendindami minėtą kompetenciją, nes Komisija taikė šias gaires, kai apskaičiavo kitoms įmonėms sprendimu, kurį nagrinės šie teismai, skirtas baudas (šiuo klausimu žr. 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Sarrió prieš Komisiją*, C-291/98 P, Rink. p. I-9991, 97 ir 98 punktus ir 2005 m. birželio 28 d. Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją*, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 337 punktą).

81 Trečia, Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad nustatant baudos dydį atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę. Be to, iš to paties 23 straipsnio 2 dalies antros pastraipos matyti, kad vienai įmonei – pažeidimo dalyvei – skiriama bauda negali viršyti 10 % jos bendrosios apyvartos praėjusiais ūkiniais metais.

82 Esant šioms sąlygoms, atsižvelgiant į visas šios bylos aplinkybes, pagal kurias, be kita ko: *Coppens* apyvartą 2002 m. Belgijos tarptautinio perkraustymo paslaugų rinkoje sudarė 58 338 eurai; susitarimas dėl tariamų sąmatų, kuriame ši bendrovė dalyvavo, nors jis gali stipriai iškreipti konkurenciją ir padidinti nagrinėjamų paslaugų kainą vartotojų nenaudai ir gali būti kvalifikuojamas kaip horizontalus susitarimas dėl kainų nustatymo ir rinkos padalijimo, todėl dėl savo pobūdžio priskirtinas didžiausiems konkurencijos apribojimams, negali būti laikomas, remiantis ginčijamu sprendimu, priskirtinu bendrai kitų nagrinėjamo kartelio dalyvių siekiamam tikslui; Komisija nustatė 67 *Coppens* dalyvavimo minėtame susitarime atvejus, užfiksuotus dokumentuose, ir jie neginčijami; minėta bendrovė, nors jos vaidmenį nagrinėjamame susitarime 1994 ir 1995 m. galima kvalifikuoti kaip ribotą, gali būti laikoma dalyvavusia minėtame susitarime 10 metų ir 9 mėnesius; ir galiausiai bendrą šios įmonės apyvartą 2006 m. sudarė 1 046 318 eurų, Teisingumo Teismas mano, kad reikia pakeisti jai ginčijamo sprendimo 2 straipsnio k punkte skirtos baudos dydį į 35 000 eurų sumą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

83 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 184 straipsnio 2 dalį, jeigu apeliacinis skundas yra pagrįstas ir pats Teismas priima galutinį sprendimą byloje, jis sprendžia ir bylinėjimosi išlaidų klausimą.

84 Pagal to paties reglamento 138 straipsnio 1 dalį, taikomą apeliaciniam procesui pagal jo 184 straipsnio 1 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Minėto reglamento 138 straipsnio 3 dalyje patikslinama, kad jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, kiekviena šalis padengia savo bylinėjimosi išlaidas. Tačiau, remiantis ta pačia nuostata, Teismas gali nuspręsti, kad, be savo bylinėjimosi išlaidų, šalis padengia dalį kitos šalies bylinėjimosi išlaidų, jeigu tai pateisinama atsižvelgiant į nagrinėjamos bylos aplinkybes.

85 Šiuo atveju *Coppens* pralaimėjo apeliaciniame procese, o Komisija iš dalies pralaimėjo pirmojoje instancijoje. Tačiau Teisingumo Teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, mano, kad reikia įpareigoti Komisiją padengti savo bylinėjimosi dviejose instancijose išlaidas ir du trečdalius *Coppens* bylinėjimosi šiose instancijose išlaidų. *Coppens* padengia vieną trečdalį savo bylinėjimosi dviejose instancijose išlaidų.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. **Panaikinti 2011 m. birželio 16 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Verhuizingen Coppens prieš Komisiją* (T-210/08).**

2. **2008 m. kovo 11 d. Komisijos sprendimo C(2008) 926 galutinis dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/38.543 – Tarptautinio perkraustymo paslaugos) 1 straipsnio i punktą panaikinti tiek, kiek šia nuostata Europos Komisija, neapsiribodama *Verhuizingen Coppens NV* dalyvavimo susitarime dėl netikrų sąmatų, vadinamų „tariamomis sąmatomis“, sistemos laikotarpiu nuo 1992 m. spalio 13 d. iki 2003 m. liepos 29 d. konstatavimu, laiko šią bendrovę atsakinga už susitarimą dėl finansinių kompensacijų už atmestus pasiūlymus ar pasiūlymų nepateikimą, vadinamų „komisiniai mokesčiai“, sistemos ir jai priskiria atsakomybę už vieną ir tęstinį pažeidimą.**

3. **Nustatoma minėto Sprendimo C(2008) 926 galutinis 2 straipsnio k punktu *Verhuizingen Coppens NV* skirtos baudos suma – 35 000 eurų.**

4. **Europos Komisija padengia savo bylinėjimosi tiek pirmojoje, tiek apeliacinėje instancijose išlaidas ir du trečdalius *Coppens* patirtų bylinėjimosi šiose dviejose instancijose išlaidų.**

5. ***Coppens* padengia vieną trečdalį savo bylinėjimosi pirmojoje ir apeliacinėje instancijose išlaidų.**

Parašai.